

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26

ВІДГУК

офіційного опонента – професора кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України Тарасенка Олега Сергійовича на дисертаційне дослідження Малютіна Едуарда Вікторовича на тему: «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дослідження. У дисертаційному дослідженні Е.В. Малютіна здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробці теоретико-прикладних засад методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням інтернет-банкінгу.

Сучасна світова диджиталізація суспільства сформувала зростання попиту на цифрові технології та споживання їх у різних секторах державного управління та суспільного життя. Значне місце у цифрових новаціях займає сфера комерційної діяльності, де переважна кількість угод здійснюється в електронному форматі. Торгівельні, виробничо-сервісні й фінансові операції докорінно змінюють свій технологічний прояв, а ведення електронного бізнесу досить стрімко набуває обертів як серед приватних осіб, так і провідних компаній, які задіяні у реалізації глобальних комерційних проєктів. Особливо значний попит на комерційні операції у цифровому форматі виник в умовах запровадження соціальної дистанції (2020–2021 рр.) у межах боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2. Унаслідок повномасштабного збройного вторгнення РФ на територію України (2022–2024 рр.) суттєво було порушено логістику,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ	
Вх. №	1905
«04»	09 2024 р.
Основний док.	15
Додаток	-

спостерігався обмежений доступ до здійснення комерційних операцій в офлайн-режимі, що змусило більшість осіб, задіяних у е-бізнесі, перейти на цифровий формат спілкування. Швидкоплинність цифрових процесів, нерегульованість низки питань стосовно здійснення е-бізнесу та відсутність достатнього контролю з боку контролюючих органів зумовили суттєве збільшення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням інтернет-банкінгу. Швидке розкриття наведених протиправних дій напряду залежить від належної взаємодії оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції у кримінальних провадженнях. Це дозволяє якісно спланувати проведення першочергових слідчих (розшукових) дій, НСРД та розшукових заходів.

Цифрові процеси значно змінюють архітектуру фінансових, комерційних і сервісних операцій, що позитивно впливає на розвиток суспільства. Останнім часом більшість провідних компаній перейшли на диджиталізований формат співпраці, що дозволяє швидко здійснювати комерційні операції, укладати угоди та перераховувати гроші. Безумовно такими новаціями не могли не скористатися представники кримінальних угруповань (хакери, фішери), які дедалі частіше роблять спроби швидко заволодіти коштами як пересічних громадян, так і підприємств, установ та організацій різних форм власності. Виходячи з цього, на сьогодні перед правоохоронними органами, насамперед, підрозділами Національної поліції України, постають нагальні питання створення діючих алгоритмів встановлення вказаних осіб, попередження їхніх неправомірних посягань та ефективного розслідування протиправних діянь.

Також варто наголосити, що внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України суттєво збільшилась кількість кримінальних правопорушень у кіберпросторі. Це переважно протиправні діяння у сфері е-комерції, використання банківських електронних платежів, е-бізнесу та ін. Ураховуючи збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, переміщення бізнесу зі східних і південних областей країни у її центральні та

західні регіони, а також за кордон, спостерігається зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, які вчиняються майже в усіх суспільних сферах – від побутової до загальнодержавної.

Окрім того, здобувач досить вірно акцентує увагу на тому, що на потребу створення окремої комплексної методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, вказали 92 % респондентів. Серед причин низької якості розслідування зазначених діянь виявлено наступні: неналежне процесуальне керівництво досудовим розслідуванням – 56 %; низький фаховий рівень працівників підрозділів правоохоронних органів, які задіяні у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії – 62 %; невчасне проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та інших заходів – 32 %; низький рівень координації взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів і кіберполіції – 67 %; небажання потерпілих і свідків співпрацювати з уповноваженими особами – 39 %.

Оцінюючи з цих позицій наукове дослідження Е.В. Малютіна, необхідно відзначити його актуальність й значущість для розробки і вирішення проблем методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, та організаційно-тактичного забезпечення практики її застосування у процесі досудового розслідування.

Теоретичне підґрунтя дисертації. Окремі проблеми розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, досліджувала низка вчених-криміналістів. Здобувач виокремлює роботи О. Ю. Довженка «Основи методики розслідування кіберзлочинів» (м. Харків, 2020 р.), А. В. Рейнгольда «Основи методики розслідування шахрайства в інтернет-комерції» (м. Дніпро, 2023 р.), В. В. Сисолятіна «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням інтернет-банкінгу» (м. Дніпро, 2024 р.) та ін. Дисертант доводить, що незважаючи на теоретичну цінність наведених робіт, учені розробляли лише окремі проблемні

питання розслідування кримінальних правопорушень визначеної категорії. Недослідженими залишаються питання застосування тактичних операцій щодо збирання первинних даних про обставини злочинної події та виявлення ознак протиправних діянь, координації й взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів Національної поліції у кримінальному провадженні, не опрацьовувалися питання профілактичної діяльності уповноважених осіб стосовно усунення причин та умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020), Стратегії кібербезпеки України (Указ Президента України від 14.05.2021 № 447/2021), Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1467-р), Стратегії кібербезпеки України (Указ Президента України від 14.05.2021 № 447/2021), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р), Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179), Плану заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2023 № 272-р), Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України (спільний наказ Офісу Генерального прокурора та МВС України від 22.11.2021 № 371/846), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022–2026 роки (наказ МОН України від 03.02.2022 № 109), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 № 454), Основних

напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2020–2024 рр.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, які формуються під час функціонування правоохоронних органів при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу. Предмет дослідження – основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Мета дисертаційного дослідження полягає у вирішенні конкретного наукового завдання з розробки теоретичних положень і криміналістичних рекомендацій щодо формування методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Комплексність мети, її багатоплановість обумовили необхідність вирішення **окремих завдань**: 1) визначити сутність та систему криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 2) охарактеризувати обстановку та систематизувати типові способи й сліди вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 3) з'ясувати криміналістично вагомі ознаки особи злочинця, визначити та охарактеризувати віктимогенні групи потерпілих; 4) конкретизувати особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 5) розкрити особливості взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів Національної поліції у кримінальному провадженні; 6) виокремити заходи профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу; 7) розкрити тактичні операції щодо збирання первинних даних про обставини злочинної події та виявлення ознак протиправних діянь; 8) сформулювати перелік заходів для реалізації тактичної операції «Встановлення особи злочинця та його співучасників, а також їх розшук і затримання».

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Методологія та методика дослідження вибрані вірно. Як вбачається з відповідних положень дисертації, здобувач володіє методологією наукового аналізу складних проблем теорії та практики юридичної науки.

У процесі дослідження дисертант для досягнення поставленої мети, з урахуванням об'єкта і предмета дослідження, використав **загальнонаукові та спеціальні методи**, які є засобами наукового пошуку. Їх застосування було обумовлено системним підходом, що дозволяє реалізувати докладний розгляд методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Результати дисертаційного дослідження Е. В. Малютіна є аргументованими та переконливими, вони отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому застосуванню різноманітних методів наукового дослідження.

Емпіричну основу дослідження становлять згруповані відомості Єдиного звіту про вчинені кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора України за 2018–2024 рр. та результати аналізу судово-слідчої практики за 2016–2024 рр. Вивчено матеріали 215 кримінальних проваджень з проблематики дослідження у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Харківській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій областях та м. Києві), проанкетовано 250 слідчих, 286 працівників оперативних підрозділів, 52 представники кіберполіції, 96 працівників органів прокуратури, 67 працівників експертних установ МВС України. Під час дослідження використано власний досвід роботи дисертанта у підрозділах Національної поліції України.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням

теоретичних і практичних основ методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, в якому сформульовано низку наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, що вирізняються науковою новизною та мають важливе теоретичне і практичне значення.

У результаті проведеного дослідження дисертантом сформульовано та обґрунтовано низку висновків і рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності відповідних органів, що характеризуються науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення.

Вивчення змісту дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок про наявність елементів наукової новизни. Найбільш важливими теоретичними положеннями, на нашу думку, є наступні.

Запропоновано систему окремої методики розслідування, в яку включено складові з огляду на організаційно-тактичні особливості здійснення кримінальних проваджень, розпочатих за фактом учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, зокрема, додано такі, як: криміналістична характеристика кримінальних правопорушень; розгляд первинної інформації, а також особливості занесення відповідних даних в Єдиний реєстр досудових розслідувань; обставини, які варто з'ясувати під час розслідування; типові слідчі ситуації розслідування; початковий етап розслідування (проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та розшукових заходів); подальший етап розслідування (проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та інших процесуальних заходів); використання спеціальних знань у кримінальному провадженні; тактичні операції; взаємодія підрозділів правоохоронних органів; установлення причин та умов, які сприяли учиненню протиправного діяння.

Здобувачем розроблено систему заходів для реалізації тактичної операції «Встановлення особи злочинця та його співучасників, а також їх розшук і затримання», зокрема: допити потерпілих; встановлення та допити свідків;

огляд електронно-обчислювальної техніки; зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини; встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; встановлення особи злочинця та оголошення її у розшук; встановлення місцезнаходження злочинця; затримання злочинця; направлення вимог щодо надання правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування інформації, яка має значення для кримінального провадження за фактами вчинення протиправних діянь, пов'язаних із використанням е-банкінгу; обшуки за місцем проживання та інших місць перебування злочинця; допит підозрюваного для встановлення ймовірних співучасників кримінального правопорушення; проведення затримання співучасників (членів ОЗГ, які задіяні до злочинної діяльності); обмін інформацією між відповідними підрозділами правоохоронних органів іноземних держав і міждержавних органів (Інтерпол, Європол) стосовно реагування на кіберзлочини; призначення та проведення судових експертиз.

Окрім того, запропоновано перелік питань, які необхідно встановлювати під час допиту підозрюваного, як-от: яким чином було вчинено протиправні дії (безконтактно – за допомогою мережі Wi-Fi загального користування, домашньої мережі Wi-Fi; контактно – за допомогою заволодіння ЕОТ з встановленими пароллями); які способи використовувалися для входження у застосунок для е-банкінгу (застосування спам-ботів; застосування реквізитів картки, отриманої у користувача або з сайтів фіктивних онлайн-магазинів; застосування вірусних програм); протягом якого терміну були скоєні кримінальні правопорушення та які супутні протиправні діяння було вчинено; чи були вчинені протиправні дії ОГ чи ЗО; якщо так, то які функції кожного з їх учасників та яка система розподілу грошових коштів між ними; які засоби застосовувалися під час вчинення протиправних дій (технічні – ЕОТ, модеми, смартфони, маршрутизатори; програмні – web-браузери, VPN); яка загальна сума грошових коштів (валюта, криптовалюта) була на момент закінчення вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу.

Наведено систему тактичних завдань, що мають місце у діяльності працівників правоохоронних органів у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії, а також комплекс заходів для їх вирішення в рамках проведення низки тактичних операцій.

Справляють позитивне враження й пропозиції стосовно внесення норми в чинний КПК України, в якій буде вказано обов'язок працівників правоохоронних органів (слідчих, дізнавачів, детективів, прокурорів) забезпечувати усунення причин та умов, які сприяли вчиненню протиправних діянь.

Важливе значення мають і організаційно-тактичні особливості взаємодії підрозділів Національної поліції України (кіберполіції, слідства), а також форми взаємодії, зокрема, здійснення доручень уповноваженої особи під час проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та інших заходів (91 %); обмін інформацією (83 %); надання уповноваженій особі відомостей, які зібрані в процесі оперативно-розшукової діяльності, для вирішення питання стосовно внесення інформації в ЄРДР (65 %).

Дисертант напрацював самостійні наукові узагальнення та висновки, які виносить на захист. Разом зі збагаченням теорії криміналістики та кримінального процесу вони мають суттєве практичне значення.

Викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації впроваджені та використовуються у:

– *законотворчій діяльності* – для удосконалення законодавства у сфері попередження кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, викладено низку рекомендацій стосовно внесення змін і доповнень до чинного Кримінального процесуального кодексу України;

– *науковій діяльності* – для удосконалення методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень проти власності (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 26.02.2024 р., Харківського національного університету внутрішніх справ від 29.02.2024 р., Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 11.03.2024 р.);

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Організація розслідування кримінальних правопорушень», «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Оперативно-розшукова діяльність», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень», а також підготовці підручників і навчальних посібників (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 27.02.2024 р., Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна» від 13.03.2024 р.);

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення діяльності органів досудового розслідування, оперативних та експертних підрозділів Національної поліції (акти впровадження Управління стратегічних розслідувань в Дніпропетровській області ДСР Національної поліції України від 21.09.2023 р.).

Загалом **достовірність й обґрунтованість наукових положень та висновків**, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази.

Структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу. Дисертація складається з основної частини (вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі **«Теоретичні засади криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу»** здобувач охарактеризував стан наукової розробки визначеної проблематики, поняття, сутність та структуру криміналістичної характеристики протиправного діяння, а також складові її структурні елементи.

На основі аналізу праць науковців (А. Ф. Волобуєв, А. В. Іщенко, О. В. Пчеліна, М. В. Салтевський, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітько)

запропоновано систему окремої методики розслідування. Зокрема, з огляду на організаційно-тактичні особливості реалізації кримінальних проваджень, розпочатих за фактом учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, до неї включено такі складові, як тактичні операції, та взаємодія підрозділів правоохоронних органів.

Вирізнено й схарактеризовано такі складові криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу: спосіб і обстановка учинення кримінального правопорушення, слідова картина, особа злочинця, особа потерпілого. Доведено, що наведені елементи повинні бути максимально оптимізовані й спрямовані на вирішення практичних завдань кримінального провадження.

У другому розділі «Організація розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» характеризуються особливості початкового етапу розслідування кримінального правопорушення, типові слідчі ситуації, а також форми взаємодії окремих підрозділів поліції і напрями реалізації профілактичних заходів у досліджуваній категорії кримінальних проваджень.

Визначено, що початковому етапу розслідування властиві такі етапи: отримання повідомлення про вчинене правопорушення, аналіз початкової інформації та внесення відомостей до ЄРДР у разі її підтвердження. Наведений алгоритм дій зумовлює стислі строки реалізації первинних заходів для встановлення особи злочинця, збирання доказової бази та формування кола обставин, які підлягають встановленню. Важливого значення набуває невідкладність проведення огляду місця події.

Значну увагу приділено взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів Національної поліції у кримінальному провадженні. Взаємодію сформульовано як спільну й взаємообумовлену діяльність окремих підрозділів Національної поліції, визначену нормативно-правовою базою та погоджену за місцем, часом і єдиною метою функціонування окремих підрозділів, що виявляється в оптимальному проведенні спільних організаційно-тактичних

заходів для запобігання та розслідування протиправних посягань.

Доведено, що одним з основних напрямів організації розслідування кримінальних правопорушень є вжиття ефективних заходів щодо їх запобігання. Окреслено основні напрями профілактичної діяльності працівників правоохоронних органів щодо виявлення й усунення причин та умов учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, а також відповідні заходи, що спрямовані на своєчасне їх попередження та усунення.

У третьому розділі «Комплекси тактичних операцій при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» охарактеризовано можливості оптимізації процесу реалізації кримінальних проваджень і висвітлено питання організації та проведення тактичних операцій під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень.

Запропоновано низку питань, які необхідно з'ясувати під час допиту підозрюваного, як-от: яким чином було вчинено протиправні дії; які способи використовувалися для входження у застосунок для е-банкінгу; протягом якого часу були скоєні кримінальні правопорушення та які супутні протиправні діяння було вчинено та ін.

Окреслено особливості реалізації комплексу слідчих (розшукових) дій, НСРД, процесуальних і розшукових заходів та інших дій, спрямованих на реалізацію визначеної тактичної операції.

Висновки до розділів і загальні висновки дисертації відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок. Здобувач, вміло поєднавши наукову й практичну діяльність, ґрунтовно проаналізував теоретичний, практичний і законодавчий матеріал та сформулював на цій основі виважені й слушні висновки, які є вагомим внеском у теорію кримінального процесу, криміналістичну науку та правозастосовну практику.

Відтак, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та

рекомендації мають належний рівень обґрунтованості й достовірності.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Малютіна Е.В. «Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» включає результати власних досліджень здобувача. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності.

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням роботи і повністю відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані у дисертаційному дослідженні.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертації відображено у десяти наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні, чотири – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях.

Усе це дозволяє позитивно оцінити рецензоване дисертаційне дослідження, відзначити його наукову новизну, самостійність виконання та належний теоретичний рівень.

Разом з тим, позитивно оцінюючи наукове дослідження Е. В. Малютіна, варто відзначити в ній і деякі **спірні, дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для обговорення під час захисту.**

1. Так, у підрозділі 2.1 «Особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу» розглянуто приводи і підстави для відкриття кримінального провадження, а також виокремлено джерела, які надають змогу отримати офіційні відомості. Окрім того, наведено перелік криміналістичних версій, що висуваються на початковому етапі розслідування. Водночас вважаємо за потрібне вказати здобувачеві на необхідність більш докладного формулювання алгоритмів дій

уповноважених осіб відповідно до сформованих криміналістичних версій, що може стати подальшим напрямом дослідження.

2. У структурі криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, здобувачем виокремлено такі важливі елементи, як спосіб учинення правопорушення, обстановка, слідова картина протиправного діяння, особа правопорушника й особа потерпілого. Водночас не було зазначено предмет протиправного посягання. Використання інтернет-банкінгу передбачає насамперед складання платіжних доручень і проведення безготівкових розрахунків у електронній формі. Тому можливо було б корисним розглянути типові ознаки предмета кримінального правопорушення.

3. У дисертації поряд з визначеними та досліджуваними питаннями організації та планування розслідування, на наш погляд, необхідно було дослідити окремі аспекти запобігання та профілактичної діяльності уповноважених осіб під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу. Окрім того, з огляду на специфіку дослідження, цікава позиція дисертанта щодо відсутності в чинному КПК України обов'язку вказаних осіб виявляти під час дізнання, досудового слідства та судового розгляду причини та умови, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення.

4. Специфіка розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу, потребує залучення широкого кола суб'єктів, які є фахівцями у різних сферах. На жаль, дисертант не приділив достатньої уваги питанням щодо застосування спеціальних знань при розслідуванні таких кримінальних правопорушень з урахуванням процесів реформування експертних підрозділів МВС України.

5. На нашу думку, здобувачеві під час проведення дослідження доцільно було більше уваги приділити питанням запровадження міжнародного досвіду у протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із використанням е-банкінгу.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження та є підґрунтям для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації.

Загальний висновок. Дисертація є самостійною роботою, пройшла належну апробацію, її зміст цілком відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим МОН України вимогам. Викладене дозволяє зробити загальний висновок про те, що дисертаційне дослідження **«Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням е-банкінгу»** є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, вирішує важливе наукове завдання, є актуальним, завершеним, таким, що має теоретичну і практичну значущість та відрізняється науковою новизною. Таким чином, дисертаційне дослідження відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а його автор, **Малютін Едуард Вікторович**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**Професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Олег ТАРАСЕНКО

